

Metodika pro celotáborové hry

Miroslav Mráček

(T. K. Oregon Kolín)

Vypracováno: 2013

Obsah

Úvod	4
Příprava celotáborové hry	5
Výběr tématu	6
Legenda	7
Příprava her	7
Fyzické	7
Logické.....	7
Rozdílnost dětí.....	8
Alternativní hry	10
Cíl hry, odměny, hodnocení.....	11
Budování atmosféry	11
Závěr.....	12
Zdroje	13

Úvod

Tato práce se bude zabývat, jak už sám název vypovídá, o problematice přípravy celotáborových her. Práce by měla sloužit především dalším táborovým vedoucím jako inspirace při přípravě vlastní celotáborové hry nebo jako soupis mých dosavadních zkušeností, které jsem doposud stačil z této oblasti načerpat. Jsou to zkušenosti získané z dob, kdy jsem na tábory jezdil ještě jako dítě, ale hlavně za posledních několik let, kdy se pohybuji mezi vedoucími a mám příležitost vidět přípravu i průběh celotáborových her i z té druhé (pro děti skryté) strany a na všem se podílet.

Hlavní náplní této práce by tedy měly být jednoduše popsané součásti příprav celotáborové hry a postupně bychom se měli projít od obecných poznatků až ke konkrétním příkladům některých her.

Příprava celotáborové hry

Příprava celotáborovky by měla začít mnohem dříve než příprava ostatních věcí potřebných na tábor. Pokud se bavíme o běžném letním prázdninovém táboře, tak ideálně od začátku kalendářního roku. Pokud ji nechcete dělat celou sami a bude se na ní podílet více lidí tak z vlastní zkušenosti vím, že se rozdělené úkoly málokdy splní v čas a někdy třeba vůbec nebo ne úplně podle našich představ u musejí se předělávat a to z pravidla na poslední chvíli. Pokud se rozhodnete dělat si všechno sami, tak se s největší pravděpodobností sami na sebe spolehnout můžete, ale budete mít takové práce, že to stejně chce začít s předstihem.

Dalším důvodem, proč začít včas může být například příroda- pokud totiž chcete mít součástí nějaké hry například zakopaný poklad nebo cokoliv jiného, je efektivní ho zakopat třeba už půl roku předem, aby hlína stihla zarůst trávou a vy se vyhnuli připomínkám podezřívavých táborníků, kteří poznají, že to tam zakopal někdo před týdnem a nikoliv před mnoha lety, jak praví legenda a podobně.

Příprava nejen celotáborovky, ale všech táborových příprav začíná schůzkou (poradou) všech aktérů a rozdělením úkolů. Tyto porady by měly samozřejmě probíhat až do samotného zahájení tábora, aby se mohly kontrolovat jednotlivé fáze příprav a aby mohly být společnými silami posouzeny a realizovány všechny nové nápady.

Důležitým faktorem, který výrazně ovlivní přípravy na tábor je výběr lidí, které na táboře budou a tím myslím jak děti tak vedoucí. Je evidentní, že je vhodné, aby na tábor jeli především vedoucí, kteří se dětem věnují celoročně a znají se s nimi. To je možné ovšem jen za předpokladu, že na tábor pojedou děti, které chodí celoročně do oddílu, což je dle mého názoru ideální možnost. Myslím tím tedy nebrat na tábor jakékoliv děti (což se konkrétně u nás bohužel v předchozích letech často dělo), ale jen ty, které chodí pravidelně do oddílu. To vám umožní větší možnosti při přípravě programu, protože budete moci vycházet z toho, že všechny znáte a víte co od nich čekat, jaké jsou jejich schopnosti a dovednosti. Pro děti samotné je to samozřejmě také lepší, protože už se navzájem znají, čehož můžou využít už při ubytovávání, kdy se mohou rozdělit do stanů podle toho, jak spolu vycházejí. Každý rok se tedy na táboře setkáváme jak s dětmi, které oddíl navštěvují pravidelně tak s dětmi, které se našich táborů zúčastní poprvé. Práce s pro nás zatím neznámými dětmi je náročnější. Každý vedoucí se musí zaměřit na rozpoznání hlavních charakterových vlastností a schopností dětí.

Výběr tématu

Konečně se dostáváme k těm pro děti viditelnějším a tedy i důležitějším věcem, a tím je výběr správného tématu. Pokud totiž zvolíme špatné téma, tak se poté celkový dojem na děti těžko dohání jednotlivými hrami nebo jinými aktivitami.

Jak, ale vypadá takové špatné téma?

Špatné téma může být například takové, které nás bude, kvůli své striktnosti a zaměřenosti, příliš omezovat při výběru nebo vymyšlení her. S ohledem na problematiku vytváření her je tedy lepší volit obecnější témata. Je ale pravda, že pokud máte dost nápadů, času a odhodlání- může být precizně připravená celotáborovka na úzké konkrétní téma lepší než na to příliš obecné.

Současně je vhodné, aby téma bylo zpracováno tak, aby dětem přinášelo nové informace z dané oblasti. Formou hry mohou děti velice snadno získat informace z různých oblastí.

Název tématu by neměl, pokud to je jen trochu možné, odtajňovat žádné zásadní dějové informace. Děti budou mít větší zážitky, když na ně bude čekat více překvapení – když budou postupně odtajňovat ten záhadný a nejasný příběh, který by si měly postupně sami prožít. Název by tedy neměl prozrazovat víc než co je k uvedení potřeba a ani by neměl být příliš konkretizující.

Já jsem zastáncem toho, aby mohli být táborníci každou chvíli překvapováni novými okolnostmi a uvažoval jsem už tedy i o celotáborovce s oficiálním zastíracím názvem, kdy by se děti až v průběhu tábora jakoby souhrou okolností dostali do zamýšleného příběhu o kterém původní zastírací název nic moc nevyprávěl a což by mohlo přispět i k věrohodnosti naskytnuté situace.

To je ovšem jen moje představa a v praxi jsou mnohem častější i použitelnější témata která jsou opravdu jen hrou a všichni(i děti) si to už od začátku uvědomují a nejspíš i proto se příliš nevžijí do připraveného příběhu. Je to dáno i tím, že dnešní děti už si nenechají nic moc namluvit, jelikož jsou obkloповány spoustou informací z celého světa a jsou nuceny je zpracovávat, ať chtějí nebo ne.

Pokud jste dostatečně kreativní můžete mít téma každý rok jiné, ale možnost opakovat nějaké povedené téma tu je samozřejmě také- jen je lepší s tím počkat alespoň tak dlouho, aby se mezi tím vystřídali děti. Dělat to samé co už jednou zažily by je už tolik nebavilo, i když není těžké připravit na stejné téma úplně jinou legendu a nové hry.

Legenda

Legenda je vlastně příběh do kterého jsou děti na začátku tábora zasvěceni a který dává všemu smysl. V jejím duchu by se měly nést nejen jednotlivé hry, ale veškerá táborová činnost, kterou je možné tématicky modifikovat. Například jídelní lístek (především názvy jídel), způsob stolování nebo různé tématické výlety, ale i vzhled tábořiště se dá tématicky přizpůsobit legendě (nová tématická stavba nebo alespoň výzdoba tábořiště).

Příprava her

Hry by kromě samozřejmé návaznosti na legendu (téma) měly děti všestranně rozvíjet. Tím myslím, že by měl být herní čas správně rozvržen na hry fyzické a logické. Poměr mezi těmito skupinami her by měl být vyvážen, pokud se tedy nejedná jen o úzce zaměřený tábor (například sportovní nebo naopak šachový atd.), vždy by tedy měly mít nějaké zastoupení hry z obou těchto skupin.

Uvedu příklady některých druhů her:

Fyzické

- ⊙ silové hry
- ⊙ hry na zručnost
- ⊙ postřehové hry
- ⊙ hry na rychlost(běhací)

Logické

- ⊙ hry na paměť
- ⊙ hry na logické myšlení
- ⊙ kreativní hry
- ⊙ vědomostní hry

Určitě by se našli další druhy, ale na tyto by jste určitě neměli zapomenout a v rozumné míře je použít i u vás. Každé dítě by si zde mělo najít něco co mu jde a co ho baví. Takže pozor na to aby nebyly všechny hry „na jedno brdo“. S úspěšností her u dětí souvisí také již zmíněná legenda, která by je do hry měla vhodně uvést.

Rozdílnost dětí

Při přípravě her, ale i jejich průběhu a vyhodnocování bychom měli zohledňovat různorodost dětí. **Každý je jiný** - to je důležité si uvědomovat a nesnažit se za každou cenu chovat ke všem dětem stejně. Každé vyžaduje jiný přístup, způsob práce i hodnocení.

Ačkoliv je každý originální, tak částečně lze rozdělovat jednotlivce do skupin podle toho jak se chovají (temperament), jak jsou staří a samozřejmě i podle pohlaví. Takovéto rozřazování nám tedy může usnadnit cestu k hledání toho správného přístupu k určitým dětem a měli bychom ho zohledňovat už při přípravě her.

9 Temperament

10 Sangvinik

vzrušivý – nemá problém s vyjadřováním na veřejnosti – komunikativní - je oblíbený v kolektivu – stabilní, vyrovnaný – má sklony k lehkomyšlnosti až povrchnosti – nedokáže porozumět ostatním

Lze ho vést k pečlivosti a odpovědnosti a to zvládnutelnými a pravidelnými úkoly. Může být dobrým vůdcem – dokáže své nadšení přenášet i na ostatní.

10 Cholerik

dokáže se zapálit pro cokoliv a strhnou k tomu svým nadšením i ostatní – nemá problémy s komunikací – extrovertní – cílevědomí - vzrušivý – nevyrovnaný – impulzivní – vznětlivý

Měli bychom usměrňovat jeho projevy. Lze ho tedy naučit krotit své city, ale nelze ho změnit- vždy zůstane cholerikem. Díky svým vlastnostem může být dobrým lídrem. Jeho výhodou je, že bývá důslednější na jiné i na sebe.

10 Melancholik

tichý- moc se neprojevuje - veřejné vystupování mu dělá problémy a raději se mu vyhýbá - nechává se vést ostatními – má spíše nevyrovnané reakce – dokáže naslouchat ostatním a chápat jejich problémy

Je zde snaha začlenit ho více do kolektivu, ale pozor na nevhodné způsoby jako je nucené veřejné vystoupení (zpěv, veřejný přednes, sport atp.), pokud se nejedná o jeho silnou stránku.

10 Flegmatik

klidný a rozvážený – nepanikaří – s problémy se vyrovnává sám - nepotřebuje se veřejně projevovat

Má problémy s motivací, ale když už se podaří ho motivovat tak je velmi pečlivý a spolehlivý.

9 Věk

Mladší školní věk (6-9 let)

Tyto děti ještě příliš neovládají čtení a psaní. Psaní se dá částečně nahradit kreslením, ale nejlepší je hrát s nimi prostě jiné a jednodušší hry.

Další překážkou u malých dětí je, že se nedokáží dlouho soustředit a proto by se měla každých maximálně 20 minut měnit činnost, kterou dělají. Se soustředěním souvisí i fakt, že nezvládají komplexnější činnosti =>

například úkoly jim musíte zadávat postupně, když jich budou mít udělat více, tak na ty další rychle zapomenou (to se netýká pouze her, ale jakékoliv činnosti, kterou po dětech vyžadujeme – mají přijít na nástup, převléknout se, připravit si věci na puťák atd.).

Dalším problémem této věkové skupiny je neschopnost dlouhodobější týmové spolupráce- hry by tedy měli být spíše individuálnějšího charakteru.

Střední školní věk (9-12 let)

Týmová spolupráce je stále dosti problémová, ale děti už jsou schopny číst a psát na dostatečné úrovni, aby se to dalo ve hrách využít.

Jejich schopnost soustředit se je výrazně větší a mohou se už hrát i delší a komplexnější hry.

Děti v tomto věku se snaží podávat, hlavně po fyzické stránce, vysoké výkony (nechtějí si přiznávat, že na něco nemají) a tak hrozí jejich přetížení.

Nejstarší školní věk (12-15 let)

Dospívající (pubertální) děti jsou často citově nevyrovnané (dívky pláčí, chlapci frajeří). Rozvíjejí se kontakty mezi pohlavími. Děti už neberou vedoucího automaticky jako autoritu, ale vedoucí je o své pozici musí přesvědčit svým chováním, kvalitou osobnosti, odborností atd..

Schopnost spolupráce i soustředění jsou na vysoké úrovni a umožňují hraní i složitějších her vyžadujících týmovou spolupráci, ale i taktizování kombinování atd.. Se staršími dětmi už zkrátka nejsme tolik limitováni při přípravě her ale větším problémem je jejich chování související právě s pubertou.

Opět zde hrozí přetažení způsobené jejich přeceňováním.

☉ Pohlaví

Pokud je váš tábor smíšený, což je dnes už skoro pravidlem, tak musíte zohledňovat i rozdíly mezi pohlavími. Chlapci jsou většinou fyzicky zdatnější než dívky, ale dívky zase rychleji dospívají. Podstatné jsou i rozdíly v psychice – chování. - řešení sporů atd..

Alternativní hry

Vždy se může stát, že vám do programu zasáhne špatné počasí nebo i jiné nepředpokládané okolnosti, které mohou narušit průběh celotáborovky a proto je potřeba mít vždy do jisté míry připravené i alternativní možnosti.

Jednou možností je si připravit další hry, které použijete, jen když vám počasí nedovolí uskutečnit původní plány a druhou, dle mého názoru lepší variantou je vymyslet takovou strukturu celotáborovky a příběhu, aby bylo možné jednotlivé hry vždy nějak proházet.

Cíl hry, odměny, hodnocení

Cíl celotáborové hry je znám, děti vědí, že za dosažení cíle je čeká odměna. Vhodné je podávat dětem průběžné hodnocení jednotlivých etapových her, které by mělo působit motivačně stmelovat týmy a rozvíjet zdravou soutěživost.

Hodnotící prvek má vliv na psychiku i další výkony dětí. Je to zpětná vazba pro jakoukoliv činnost, kterou po dětech požadujeme - ať se jedná o hry, práci v kuchyni nebo cokoliv jiného. Hodnocení má podávat reálnou informaci o podaném výkonu aby děti věděli co jim jde, ale i kde jsou jejich nedostatky a co zlepšit. Důležitý je způsob jakým je jednotlivcům hodnocení podáváno. Hodnocení podáváme dle charakteru jednotlivce. Většinu dětí potěší kladné hodnocení formou veřejné pochvaly. Co se týká nedostatků, ty by měly být konzultovány soukromě, aby nezpůsobily zbytečnou frustraci. Opět se nedá aplikovat plošně, ale vždy přizpůsobit typu osobnosti a situaci.

Budování atmosféry

Atmosféru utváří spousta vnějších i vnitřních vlivů, které na kolektiv působí. Patří mezi ně dobré vztahy mezi dětmi i vedoucím, soutěživost, spravedlivost, férovost, poutavé činnosti, prostředí, počasí a další.

Vedoucí má za úkol atmosféru pozitivně ovlivňovat. V celotáborové hře ovlivňuje atmosféru každý z výše uvedených kroků od zajímavého tématu hry přes připravené prostředí, spravedlivý přístup k dětem, přizpůsobení úkolů charakteru, schopnostem a dovednostem dětí, motivaci - vtažení do děje hry, společné cíle, soutěživost, týmovost, ale i rozvoj jednotlivců až po pochvaly a odměny.

Závěr

Správně připravená celotáborová hra by měla děti nejen zaujmout, bavit, ale i rozvíjet jak po stránce vědomostní, tak i v oblasti manuálních činností. V neposlední řadě by hra měla pomoci rozvíjet a formovat osobnost každého jednotlivce, učit děti vzájemné otevřené komunikaci, empatii, týmovosti.

Připravit dobrou celotáborovku není nic lehkého potřebujete k tomu spoustu času, hodně dobrých nápadů, dost lidí, ale především odhodlání a chuť udělat něco pěkného pro děti. Když se vám podaří tohle všechno spojit dohromady, tak máte vyhráno.

Doufám, že jste v této práci našli to, co jste o metodice celotáborových her chtěli vědět a že vám tedy správně poslouží i při vaší vlastní tvorbě.

Zdroje

Název: Pedagogika a psychologie pro vedoucí mimoškolních kolektivů dětí a mládeže

Autoři: Jana Nováková a Jan Louška